

Innledning fra partshjelper

1 OM SIKRINGSGRUNN OG INTERESSEAVVEINING

Organisasjonene ser bort fra 1) at fjorden overvåkes, 2) strenge vilkår for deponering og 3) at det sannsynligvis ikke finnes mer miljøvennlig rutilproduksjon i verden

Deponeringen hittil, pluss de neste 6-12 mn., vil ikke innebære «forringelse» etter vannforskriften eller «vesentlig skade» etter tvisteloven

- Miljømyndighetenes vurdering basert på 1,2 MT/år
 - Virkningen kvantitativt og kvalitativt blir for begrenset til at kvalitetselementet *bunnfauna* forringes i forekomsten på over 30 km²
 - *Utvilsomt* at det ikke vil skje en «forringelse» i vannforskriftens forstand i perioden på 6-9 måneder etter en ev. dom på ugyldighet
 - Med 1,2 MT i en så stor forekomst på 30 km² – *kan det gå flere år*

– Hjelpedokument: «Arealtrakten»

Utdelt

– Sannsynligheten for alvorlig eller irreversibel skade på marine arter i gruvens levetid er vurdert som «liten» – enda *lavere* i forføyningsperspektiv

(U1 1489)

REGJERINGSADVOKATEN

- Risikoen nøye vurdert fra s. 48-64 i Oslo (tingretts dom 10.01.2024
- Tidsperspektivet: Ikke avgjørende, men ingenting tilsier > år med saksbehandling etter ugyldighet

(U2 2026 flg.)

Interesseavveining tilsier fortsatt drift

- Drift sikrer mineraltilgang, verdiskapning, sysselsetting og bosetting
- Stans kan også vanskeliggjøre finansiering av øvrige (mineral)prosjekter i Norge
 - Redusert investeringsvilje pga. økt uforutsigbarhet
 - Svekket konkurransekraft

2 OM HOVEDKRAVET «IKKE RETT TIL Å DEPONERE»

Minst 4 kumulative forutsetninger for at et slikt hovedkrav kan sannsynliggjøres *helt* eller *delvis*:

- 1) Gjeldende tillatelser anses ugyldige,
- 2) Domstolene kan vurdere virkningen av en ugyldighet *før* de ansvarlige forvaltningsorganene
 - Å «opphève» tillatelse «ved dom» kan stride mot at det ikke avsies dom på realitet
- 3) Deponeringen fremover innebærer «forringelse», jf. vannforskriften § 4
- 4) Vilkåret «overriding public interest» er ikke oppfylt,
 - Domstolene kan ikke unnlate å ta stilling til vilkåret i et søksmål mellom private parter (slik Borgarting lagmannsrett unnlot i gyldighetssaken)

Ingen av disse forutsetningene er til stede

REGJERINGSADVOKATEN

Gyldigheten: Omstridt og skal behandles bredt i Høyesterett

Mismatch mellom *rettsgrunnlaget* som påberopes av organisasjonene (EØS-rett), og *resultatet* som etterlyses (stans av en deponering som 1) inntil videre ikke gir EØS-stridig forringelse eller 2) ivaretar «overriding public interest»)

3 SAMFUNNSNYTTEN AV PROSJEKTET – SUPPLERING AV ERG

3.1 Ikke krav til skriftlig begrunnelse etter vanndirektivet

CIS Guidance Document No. 36 s. 60 gir ikke holdepunkter for krav til begrunnelse, men til «assessments»

JUR 3735/3799

3.2 Generelt om gruveprosjekters samfunnsnytte

Langvarige bedrifter – Røros 330 år

Basisnæring som gir *investeringer* og *ringvirkninger*

- Direkte og indirekte sysselsetting og bosetting i distriktene

Virkemiddel i handels-, sikkerhets-, og klimapolitikken

- Betydningen vil variere med hva som skjer i verden

Div. offentlige tiltak for å stimulere til mineralutvinning

- NUT 1967:2 Innstilling fra bergverkskomiteen av 1961,
- Bergverksloven av 1972 (avløste bergverksloven av 1842)
- NOU 1972:1 Bruken av Norges naturressurser
- NOU 1980:18 Sand og grus
- NOU 1980:56 Åpninger mv. etter masseuttak
- NOU 1982:24 Industrimineraler
- NOU 1984:8 Utnyttelse og forvaltning av mineralressurser
- NOU 1996:11 Forslag til minerallov

REGJERINGSADVOKATEN

- Mineralloven av 2009
- Mineralstrategi 2013
- NOU 2022: 8 Ny minerallov
- **Mineralstrategi 2023**
- Mineralloven av 2025

U2 1825/1838/1857

Betydningen av mineralnæringen er derfor mer enn verdiskapingen og sysselsettingen i næringen isolert sett.

3.3 Sammenheng mellom mineraltilgang og øvrig samfunnsnytte

Anerkjennes også av EU

- NOU 2024: 7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer
- Næringspolitikken i EU kobles til handelspolitikk, sikkerhetspolitikk og klimapolitikk
- Næringspolitikk og distriktspolitik er tett sammenvevd
- RESourceEU Action Plan, 03.12.2025
- Sammenheng "economic security", konkurransekraft og CRM
 - Konkurranseskraft = jobber, sosial stabilitet og økonomisk vekst
- Varsler endringer av vanddirektivet for å forenkle tillatelsesprosessen

(J 439-440)

(J 421)

U3 230

U3 237-239

3.4 Vurderingene av fordelene ved Engebø-prosjektet fra ca. 1990-2025 - generelt

Ca. 1990-2008: Det offentlige «markedsfører» Engebø-forekomsten

- NGU, Rutilnett som «Working group», subsidiering osv.

(U1 216)

Vedtak Naustdal 11.05.2011 (17 mot 4 stemmer)

(D1 591)

REGJERINGSADVOKATEN

– Samfunnskonsekvenser i videste forstand	(D1 599)
– Langvarig næringsetablering hvor det er lav folkevekst og lite næringsliv – gir tilflytting	(U1 605)
– Veg, kultur, industriinkubator mv.	(U1 614)
Nærings- og handelsdepartementets tilrådning 02.04.2012	U1 842-844
– Vektlegger verdiskaping og bosetting i Sunnfjord, og at prosjektet gir grunnlag for nye industriprosjekter	
– Omtales som «en av verdens største forekomster av titanmineralet rutil» som «vil bidra til å sikre tilgangen på pigmentråstoff til det Europeiske markedet hvor rutil og øvrige titanråstoffer i dag i stor grad blir importert fra land utenfor kontinentet»	
• Europeisk forsyningssikkerhet trekkes frem	
• Svært lite radioaktivitet er «betydelig fortrinn» sml. med eksisterende produksjon	
• Viser til at « mulig videreforedling av titanmetall » kan gi 250 direkte arbeidsplasser	
– Vektlegger at «det lokalt er stor oppslutning»	
Brev fra kommunene og fylkeskommunen 30.10.2014	U1 1089
– Sak siden 2007: Reguleringsplan godkjent med stort flertall, og «omsøkt sjøareal er ideelt for deponering av avgangsmasse»	
Miljødirektoratets innstilling 13.02.2015	(U1 1135)
– Oversikt over kunnskapsgrunnlag	(U1 1202)
– Utgangspunkt for titanmetallproduksjon trukket frem	(U1 1202)
– Fremtidige inntekter som dominerende nytteeffekt for «det norske samfunnet <u>som helhet</u> »	(U1 1203-1206)

REGJERINGSADVOKATEN

- Samlet avveining (U1 1207-1212)
 - Grundig. Verdiskapning vektlegges, men **ingen ulovlige hensyn**

Vedtakene 2016-2025 bygger på disse vurderingene fra 2007-2015 og oppdatert innsikt om prosjektets fordeler og ulemper

3.5 Nærmere om betydningen lokalt og regionalt

Naustdal og Askvoll – småkommuner med hovedsakelig spredt bosetning. Sunnfjord fra 2020

- Inkl. på «regionalstøttekartet»,
jf Forskrift om virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte § 3

NIBR «Samfunnsmessige konsekvenser av forslag om mineraluttak i Engebøfjellet i Naustdal kommune», 2009 (U1 40)

- Stor positiv effekt for bosetting lokalt (U1 43)
- Stor positiv konsekvens for det lokale næringslivet og kommunale inntekter (U1 44-46)

Behovet for tilflytting

- NB! Lav arbeidsledighet underbygger at tiltaket gir tilflytting (forutsetter lav arbeidsledighet)
- Sintef: «Økonomiske ringvirkninger av mineralbrudd i Engebøfjellet» 31.01.2013 U1 852
- Befolkningsutvikling i Engebøfjellregionen - 1990 til 2030 U1 892
 - Naustdal 1990-2011: Jevn, men aldrende befolkning (U1 895)
 - Askvoll 1990-2011: Svakest utvikling i regionen og markert aldrende befolkning (U1 896)
 - Sterk vekst i +67 år i hele regionen – Sintefs vurdering: (U1 899)

REGJERINGSADVOKATEN

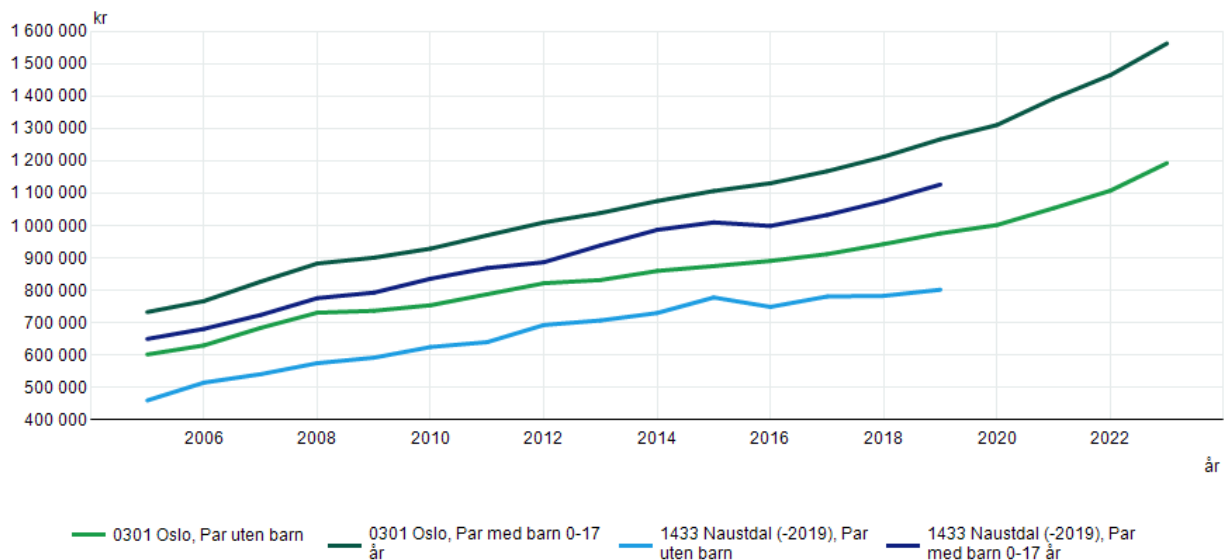
..svært viktig for regionen å kunne oppnå vekst i sysselsettingen for å få en bedre balanse i forhold til denne eldrebølgen som vil komme.

- Naustdal: +67 år øker fra 375 i dag per til ca. 625 i 2030 TU 102
- Planstrategi for Naustdal kommune for 2016-2020 U1 1462/1468
 - Bidra til økt tilflytting som strategi
- PWC: Kommunereform Sunnfjord, 15.04.2015 U1 1233
 - Alternativene U1 1236
 - Kraftig arbeidsplassnedgang i basisnæringene (17,2 % *reduksjon* fra år 2000-2013) U1 1249
 - sammenliknet med en *vekst* nasjonalt i basisnæringene på 3,6 prosent (U1 1247)
 - Trussel for regionen: Tilbakegang i basisnæringene U1 1252
- Inntektsnivået ikke høyt i Naustdal (organisasjonenes statistikk i disp s. 31 inkl «alle husholdninger» og blir misvisende pga. høyt antall «aleneboende» i Oslo)

REGJERINGSADVOKATEN

- For par ligger inntekt Oslo høyere:

06944: Inntekt for husholdninger, etter region, husholdningstype og år. Samlet inntekt, median (kr).

- Enighet om at det ikke er «sosial nød» i Engebø-fjellregionen, men det er heller ikke terskel
 - [Engelsk versjon av E-13/24](#) er «social deprivation»
 - [EU-kommisjonens innlegg](#) avsn. 30 viser lavere terskel:

On that basis, it cannot be excluded that a project is authorised pursuant to Article 4(7) of Directive 2000/60/EC for reasons pertaining to the need to ensure employment and settlement in regions experiencing depopulation, for instance, and going beyond a simple desire to generate/increase employment.

3.6 Ytterligere om mineraltilgang

NATOs liste over 12 kritiske materialer, desember 2024	U2 2114
Den nasjonale sikkerhetsstrategien, 08.05.2025	U2 2283
Notatet «Titan og titanmineraler v2» - vedlagt e-post 23.03.2025	U3 89-92

REGJERINGSADVOKATEN

- Strategisk betydning for europeisk industri
- Rutil er spesielt velegnet for foredling til titanmetall
 - Utdypet i vitneforklaring i tingretten

U3 193-197

Kongelig resolusjon 23.05.2025

U2 2317